

JAK MÓWIĆ, ŻEBY NIE KRZYWDZIĆ?
KRYTYCZNA ANALIZA SEMANTYCZNO-
JĘZYKOWA WYPOWIEDZI LADY MAKBET
(WILLIAM SZEKSPIR, MAKBET)

CECYLIA
BIELNIK

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania języka polskiego dla szkoły ponadpodstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek
Recenzja merytoryczna – Bożena Święch
Katarzyna Szczepkowska-Szczeńiak
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons – Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat zajęć:

Jak mówić, żeby nie krzywdzić? Krytyczna analiza semantyczno-językowa wypowiedzi Lady Makbet (William Szekspir, *Makbet*)

Klasa / czas trwania zajęć:

I liceum, I technikum / 90 minut

Cele ogólne:

cel kształcący – poznanie arcydzieła Williama Szekspira, wzrost świadomości dotyczącej manipulacji i agresji językowej, rozwój kompetencji kluczowych;

cel wychowawczy – profilaktyka agresji językowej, kształtowanie pozytywnych relacji komunikacyjnych; wzrost samooceny.

Cele szczegółowe (operacyjne):

uczeń **rozwija kompetencje kluczowe:**

kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji – analizuje motyw manipulacji, agresji językowej i szantażu emocjonalnego, skutecznie i kreatywnie porozumiewa się w języku ojczystym, dba o kulturę słowa, wyraża uczucia, poglądy, tworzy dekalog rozmówcy;

kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się – podejmuje autorefleksję, pracuje w zespole, zarządza czasem i informacjami;

kompetencje w zakresie wielojęzyczności – poprawnie wymawia angielskie brzmienia nazw własnych;

kompetencje matematyczne – logicznie myśli, wnioskuje;

kompetencje obywatelskie – odpowiedzialnie pracuje w zespole;

kompetencje cyfrowe – pracuje z programem do edycji tekstu;

kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej – dostrzega artyzm arcydzieła Szekspira;

kompetencje w zakresie przedsiębiorczości – wykazuje inicjatywę, realizuje plan;

kompetencje techniczne i inżynierskie – bezpiecznie korzysta z urządzeń technicznych, organizuje przestrzeń kreatywną.

Metody/techniki/formy pracy:

indywidualna, zespołowa, czytanie ze zrozumieniem, burza mózgów, elementy dramy, rozmowa, ćwiczenia redakcyjne.

Środki dydaktyczne: **ICT** – komputer, projektor, tekst *Makbeta* i dekalog rozmówcy (wersja cyfrowa i papierowa).

Opis przebiegu zajęć:

Lekcja kreatywnego spotkania z literaturą połączona jest z profilaktyką agresji słownej. Uczniowie siedzą w kręgu. Pracują z tekstem *Makbeta* Williama Szekspira. Dokonują

analizy semantyczno-językowej wypowiedzi Lady Makbet. Odkrywają agresję w języku bohaterki, manipulację i emocjonalny szantaż wobec tytułowego bohatera. „Ciemną stronę” języka jako narzędzia krzywdy uczniowie ukazują w dramie sytuacyjnej. Szczera rozmowa może przynieść ulgę osobom, które doświadczyły agresji słownej w rodzinie/szkole. Mogą pojawić się wypowiedzi dot. hejtu internetowego, które – choć nie wpisują się bezpośrednio w tematykę tej lekcji – nie powinny zostać zbagatelizowane, gdyż uczeń *będący ofiarą* przemocy psychicznej może się zablokować. Zamiast typowej notatki, uczniowie redagują 10 zasad, dzięki którym język nie będzie narzędziem agresji. Powstały wspólnie dekalog rozmówcy eksponują w pracowni języka polskiego. Przestrzeganie jego zasad ma kształtować poprawne relacje komunikacyjne. Przed końcem zajęć wszyscy podają sobie ręce i ofiarowują wzajemnie szczerą uśmiech. Nauczyciel rezygnuje z ocen albo na następnej lekcji ocenia przede wszystkim otwartość, wrażliwość i szczerą wypowiedzi.

Komentarz metodyczny:

Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – ofiara przemocy domowej, rówieśniczej, czy internetowej – będzie potrzebował szczególnego wsparcia ze strony nauczyciela i jego wyjątkowej empatii oraz taktu. Dyskretna obserwacja bieżącego zachowania ucznia pozwoli w porę zareagować, jeśli sytuacja będzie tego wymagać. Na lekcję można również zaprosić psychologa, który będzie dodatkowym wsparciem dla uczniów i dla nauczyciela języka polskiego. Może wówczas włączyć się do rozmowy, wzbogacając świadomość i wiedzę merytoryczną na temat przemocy psychicznej.